

СЪВЕТИ ЗА ЖИВОТНОВЪДИТЕ ЗА ЗАБОЛЯВАНЕТО „СИН ЕЗИК“

Какво представлява заболяването син език по животните?

Синият език (СЕ) е вирусно заболяване по домашните и дивите преживни животни (говеда, овце, кози, биволи, сърни и елени). Заболяването **не е опасно за хората**, но има сериозно икономическо значение в животновъдството.

Клинични признаци включват:

- висока температура;
- оток на муцуната, езика и главата;
- посиняване на езика;
- затруднено дишане и куцота;
- аборти и вродени малформации при новородени.

Смъртността може да бъде висока при овцете, докато говедата често протичат безсимптомно, но могат да пренасят вируса.

Заболяването подлежи на **задължително уведомяване и контрол**, включително карантина, ваксинации (ако са налични), дезинсекция и ветеринарно наблюдение.

Как се предава заболяването син език по животните?

Предава се **само** чрез кръвосмучещи насекоми (куликоиди), които преди това са хапали друго заразено преживно животно. *Не се предава* пряко от животно на животно, ако няма наличие на съответните насекоми или наличие на вирус в тях.

Не може да се осъществи предаване:

- *пряко от животно на животно (без посредничеството на насекоми);*
- *чрез контакт, въздух, храна, вода или мляко;*
- *чрез месо, трупове на умрели животни, мляко или транспортни средства.*

Боледуват ли хората от болестта син език?

Хората не боледуват от син език. Вирусът на болестта син език не може да бъде пренесен при контакт със заразени животни, вълна или при консумация на месо и мляко от заразени животни.

Не представлява заплаха за хората, дори при близък контакт със заразено животно.

Какви са признаците на заболяването син език?

Болестта се характеризира с треска (повишена температура) и възпаление на лигавиците, копитния венец, сърдечния и скелетните мускули. Езикът е подут (едематизиран), изпълва цялата уста, често с мораво син цвят, от където е и наименованието "син език". Такова развитие на болестта (клинични признаци) най-често се наблюдава при овцете. Говедата и козите рядко боледуват с клиника, като проявлението на клиничните признаци при говедата зависи от силата на вируса, в зависимост от което може и да не се проявят клинични признаци на заболяването, но те са вирусоносители, като вирусът е наличен в кръвта им до 80 дни.

Какви действия да предприема в случай, че открия умряло животно в стопанството или имам съмнение за болестта?

Незабавно информирайте Вашия частнопрактикуващ ветеринарен лекар, официалният ветеринарен лекар на общината или областна дирекция по безопасност на храните.

Горещите телефони за връзка за получаване на подробна информация по места са достъпни на интернет - страницата на Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ):

- списък на областните дирекции по безопасност на храните със съответните координати, които трябва да бъдат уведомени <https://bfsa.egov.bg/wps/portal/bfsa-web/about.bfsa/bfsa.structure/regional.directorates>
- Горещ телефон **0700 122 99** на цената на един градски разговор, според тарифния план на потребителя;
- Контактна форма: <https://bfsa.egov.bg/wps/portal/bfsa-web/contacts/form-of-contact>

Какви действия трябва да предприема при съмнение на заболяването?

В случай на съмнение, животновъдният обект се поставя под **официален** надзор, извършва се клиничен преглед, вземане на проби за лабораторно изследване, инвентаризация на животните, осигуряване на мерки за биосигурност за прекратяване разпространяването на болестта, ограничава се движението на животни и се извършва епидемиологично проучване. **Всяко от тези действие се извършва от официални ветеринарни лекари, а не от частнопрактикуващи.**

При официално потвърждение на болестта син език се предприемат следните мерки:

- обявяване на огнище **със заповед на изпълнителният директор на БАБХ**;
- определяне на ограничителни зони – **предпазна и наблюдавана**;
- изпълнява се плана за действие при извънредни положения – **контингенс план**.

С цел да се избегне по-нататъшното разпространение на заболяването син език се извършва следното:

- налагане на ограничения на движението на животни;
- хуманно умъртвяване и обезвреждане (заравяне или изгаряне) на животните;
- ваксинация на отглеждани животни;
- изолиране, поставяне под карантина или третиране на животни и продукти, които е вероятно да са заразени и да допринесат за разпространяването на болестта;
- контрол на насекомите или други необходими мерки за биологична сигурност;
- вземане на достатъчно на брой подходящи проби за изпитване;
- лабораторно изследване на пробите;
- всякакви други мерки, **описани в националното и европейско законодателство.**

Какво да направя с труповете на умрелите животни?

На горещите телефони ще получите информация в зависимост от Вашето местоположение.

Обезвреждането на труповете на умрели животни се извършва в регистрирани обекти (инсинератори) в областните дирекции по безопасност на храните или на определени терени на териториите на общините. В засегнатите населени места се прави организация за събиране и извозване на труповете на умрелите от болестта „син език“ животни.

Не предприемайте самостоятелно заравяне на животните!!!

Заравянето на труповете на животни е позволено само в труднодостъпните райони, когато транспортирането е невъзможно поради повишен риск от разпространение на заразна болест по животните или в извънредни случаи, свързани с ликвидиране на заразна болест по животните, когато капацитетът на обекта, регистриран в ОДБХ е недостатъчен. То се извършва под **официален** контрол.

Собствениците на умъртвените животни подлежат на обезщетения със средства от бюджета на БАБХ.

КАКВИ ПРЕВАНТИВНИ МЕРКИ МОГАТ ДА СЕ ПРЕДПРИЕМАТ СРЕЩУ БОЛЕСТТА?

➤ **Мерки за унищожаване на насекомите:** Извършва се дезинсекция (унищожаване на насекомите) чрез напръскване на помещенията, в които се отглеждат животните и местата обитавани от насекомите - вектори (преносители) на болестта син език (оборите, торищата и местата около поилките).

➤ **Мерки за предпазване на животните от ухапвания от насекоми:**

- Обработка на животните чрез прилагане на системни инсектициди.
- Възприемчивите животни не се извеждат на паша в часовете от 19.00 до 08.00 часа, когато е активния летеж на куликоидите;

➤ **Ваксинация**

Можем ли да ваксинираме животните срещу болестта?

В страната се извършва ваксинация с ваксина Bluevac 4 BG, която е предназначена за говеда и овце. Ваксината не е лечебно средство и е противопоказно да се ваксинират заразени животни. Съществен фактор е употребата на ваксина срещу точно определения серотип на вируса. Целта е ликвидиране на болестта в засегнатите райони и предотвратяване на разпространението ѝ, както и намаляване на смъртността на животните и икономическите загуби на стопаните.

По принцип с настъпването на зимата епизоотията от „син език“ се прекратява, тъй като векторът за предаване на заболяването не е активен.

Кои животни трябва да бъдат ваксинирани срещу болестта син език?

Всички говеда над три месечна възраст, а кози и овце на възраст над два месеца. Ваксинацията се извършва единствено от регистриран ветеринарен лекар!

Кои животни са освободени от ваксинация срещу болестта син език?

Животни под двумесечна възраст не трябва да бъдат ваксинирани.

Безопасна ли е ваксината срещу болестта син език?

Милиони дози на ваксина срещу болестта син език са били използвани в цяла Европа без никакви сериозни нежелани реакции. Това означава, че тези ваксини са едновременно безопасни и ефективни. Ваксинирането на заразени животни може да доведе до обостряне на инфекцията.

При ваксинация срещу болестта син език следва ли да се отделя млякото и/или месото?

Липсва необходимост да се отделя млякото и/или месото.

Колко скоро след ваксинацията моите животни ще бъдат защитени от болестта син език?

Пълен имунитет срещу болестта се развива три седмици след завършване на ваксинацията.

➤ **Как да предпазим животните си от нашествието на векторите на**

заболяването син език?

Методите за контрол на векторите, които намаляват тяхната популациите са:

- ✓ Механични - премахване/ограничаване на местата за размножаване на вектора;
- ✓ Химически - използване на различни химични съединения;
- ✓ Биологични - използването на живи организми (паразити, гъби, вируси или бактерии) за потискане на тяхната гъстотата;
- ✓ Биотехнологични - феромони, капани и атрактанти (примамки);

Ефективни препарати използвани в борбата със заболяването са :

- ✓ Делтаметрин;
- ✓ Масло от Нийм (neem oil) (*Azadirachta indica*);
- ✓ Пиретрини (pyrethrins);
- ✓ Темефос (Temefos);
- ✓ Пиретроидни инсектициди - имат само контактно действие.
- ✓ Бандит 10 ЕВ;
- ✓ Цитрол 10/4 УЛВ;
- ✓ Димилин 2;
- ✓ Димилин 15 СК;

Информационни материали публикувани на електронната страница на БАБХ, свързани със заболяването син език:

1. Програма за контрол и надзор на болестта син език по преживните животни в Република България през 2025-2027 г.
https://bfsa.egov.bg/wps/wcm/connect/bfsa.egov.bg/19113/6b885385-f99e-4646-9667-5d27f73fc035/Pr_17+-+Син+език_2024+Rev.2.pdf?MOD=AJPERES&CVID=pjqGkkc
2. Практическо ръководство за борба с болестта син език по преживните животни
<https://bfsa.egov.bg/wps/wcm/connect/bfsa.egov.bg/19113/a1dfc59a-4255-4f5c-a3a6-a1663028b426/32+Instruction+farmers+Desinsection.pdf?MOD=AJPERES&CVID=p89-yiJ>
3. Инструкция за извършване на дезинсекция на животновъдни обекти и обработка на животните срещу насекоми, провеждани от фермери, срещу син език, заразен нодуларен дерматит и други векторно преносими болести
<https://bfsa.egov.bg/wps/wcm/connect/bfsa.egov.bg/19113/a1dfc59a-4255-4f5c-a3a6-a1663028b426/32+Instruction+farmers+Desinsection.pdf?MOD=AJPERES&CVID=p89-yiJ>